

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 12. Iaguapua sede Societatis occupatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Rochus Gonfalvio, ad Urvaicensem Provinciam destinato, littorales Paranae pagos invisere, tum ut commendatione veteris magistri apud eos inclaresceret; tum vel maximè ut notitiam populorum Christo aggregandorum coram caperet. Quibus feliciter peractis, fausta omnia sibi invicem precati, post emissam uterque trium votorum publicam professionem, Rochus in Urvaicensem Provinciam, Romerus Jaguapuanam versus iter arripiunt.

CAPUT
XII.
Jaguapua
sede Socie-
tatis occu-
patur.

Maraca-
nais (es) re-
ducuntur.

Palustres ho-
mines ad fi-
dem sollici-
tantur.

Resistit spe-
ren.

Paranen-
ses Insulari con-
vertuntur.

Socii mecha-
nica trahit.

JAGUAPUA, oppidi designatio potius, quam oppidum, quadringenta non amplius capita, reliquis peste sublati, numerabat. Caterum spes erat futurum, ut increfceret reductis ex vicinis remotisque locis quamplurimis mortalibus, Paranae insulas ac littora sparsim incolentibus. Postquam ergo Jaguapuanis, qui fermè omnes Ethnici erant, Socii persuasere, ut, pellicibus & falsis religionibus relictis, ad Fidem Christianam se inclinarent, eorum plerosque salutaribus undis abluerunt: atque ut commodiùs Sacris nostris adessent, Ædem multitudinis capacem erexere. Compositisque utcumque ad urbanitatem Barbarorum animis, Petrus Romerus, Thomà Urvenià ad farcinas relicto, ad vicinos remotosque populos Christo lucrandos animum advertit. Non procul ab novello oppido Maracanais, Barbarorum pagus non infrequens, aberat: quorum nonnulli aliorum, Sociorum suasu, Jaguapuanis se aggregaverant: reliqui in impietate persistebant. Horum non pauci ab nescio quo transfuga dementati, majoris libertatis spe, secundo flumine longissimè transfugerant: quos, spretis periculis, statim sequutus Romerus, autoritate è fuga retractos, confectis centum circiter leucis, Jaguapuanis & Christi partibus feliciter adunxit. Ab ea expeditione redux, Maracanaim repetens, adeo acriter in rem suam intendit, ut plerisque antea in impietate pertinacibus se sequi suaserit. Repugnabant ducenta circiter Ethnicorum capita, qui ut se impervios facerent, paludosis locis abruptisque saxis abdiderant, quos per paludes umbilico tenuis aquis immerfus, & per abrupta rependo, facer venator indagans, tandem omnes benefaciendi arte pellexit, ut Religionis ergò Jaguapuanam se conferrent. Destructo penitus pago, non eo procul ad Paranae contiguam paludem se convertit. Narrabant indigenæ sub primum Hispanorum adventum hujus paludis littora scaturisse innumeris Indis, sed plerisque partim insalubritate crassi aëris absumptis, ad paucitatem reducti erant: eò delatus Romerus spondit superstitionibus, si se sequi vellent, magnas animarum corporumque utilitates percepturos, & manifestis Dei ubique præsentis beneficiis in hac mortali vita potituros. Cui Aperera, hujus paludis Casiquius, jocanti quàm seriose similior: *Si, inquit, Deus ubique præsens est, hic aequè ac alibi nobis aderit, ut hætenus adfuit vitæ commoda liberaliter largiendo.* Cùmque subintulisset Romerus multa de necessitate doctrinæ, & de honorum malorumque finibus, eadem à Barbaro verborum futilitate illusus, irritò incepto regreditur; hoc uno lætus, quòd semen verbi Divini jecisset, fructum in tempore suo daturum. Nec spes rei fefellit eventus, alià occasione omnibus hujus paludis accolis per Paranen- ses Socios ad partes Christi feliciter translatis. In medio Paranae insula jacet, circuitu octodecim leucas complectens: ea in alta promontoria, rupibus præcellis cincta, assurgit, undique inaccessa, nisi quæ per frequentes periculososque aquarum vortices paulatim sese demittit: olim Paransen- sium contra vim Hispanorum receptaculum munimenque fuisse perhibebatur, unde ejus accolæ, præter innatam indolis ferociam, bellicos animos adhuc conservabant. Eò etiam Romerus, contempto discrimine, cimbulâ vectus iter arripuit. In decursu aquarum vortice interceptus, vix latum unguem ab naufragio, ope Principum Apostolorum ab eo invocatorum evitato, abfuit. Ad insulam appulsus, Arariæ Casiquio & centum capitibus persuasit, ut se, Religionis Christianæ capeffendæ ergò, Jaguapuanis adjungerent. Denique ventilatis Paranae littoralibus latebris, aucto jam oppido, ipse & socius ad urbanitatem novis hominibus imponendam animum adjecere. Quod ut præstaret, ab nullo opificio quantumvis vili abhorrebant; textoriam, fabrillem, rusticam artem instituentes. Sed animarum cura longè major erat, quàm factum, ut reducti omnes Ethnici egregiè instructi, variis temporibus ad sacrum fontem accesserint: nec defuit patientiæ materia. Nescio quis Neophytus,

supinâ

supinâ prorsus negligentia, non sine publica nota Festis diebus Sacrificio adesse re-
nuebat, quem benevolè admonitum quâdam die Romeris è domo educum ante
se abigens, in templum compellebat intrare: quâ re proritus illius Casiquius, ad
Romerum pergit, malèque verbis habitum alapâ publicè percutit. Enimverò ille
Christianæ patientiæ & doctrinæ memor, in genua provolutus percutienti alteram
maxillam præbuit, asserens se felicissimum fore, si pro Dei causâ multa talia pate-
retur. Valuit apud percussorem ostentatio Christianæ virtutis, qui vicissim humi
prostratus, veniam repentini sacrilegicæ furoris petens, à benigno Patre facilè im-
petravit. Sed jam Rochum Gonalvium ad Urvaicensem Provinciam Apostolicis
messoribus ingentem segetem aliquando præbituram (in qua ego ab viginti annis
in novis Barbarorum Reductionibus, quamvis tanto munere indignissimus, verfor-
) insequi lubet.

URVAICA primæ magnitudinis fluvius, exiguo fonte è Brasiliæ montibus
ortus, diu sine fama modicas aquas evolvit; donec, haustis utrimque torren-
tibus, & inclitis annibus aucto alveo, Paraquario par, aut etiam major, paulò supra
Boni aëris portum intrat in flumen Argenteum, à quo, tanquam in æmulationis pœ-
nam, nomine & alveo spoliatus, violenter in Oceanum abripitur. Nam ubi Brasili-
am, directo in Mediterranea tantisper cursu, deserit, flexo deinceps itinere, Paranz
feu flumini Argenteo perpetuò parallelus, haud multum impar majestate, graditur:
quominus magnarum navium ubique capax sit, saxis ac scopulis per intervalla præ-
peditur; sed ubi hyemalem eluvionem à peregrinis aquis ac imbribus accepit, syrtes
& ingentia saxa geminamque ripam prætergressus, nisi quâ eminentissimis littoribus
coërcetur, adinstar maris aquas suas inflatas habet. Per ducentas ab origine leucas,
concatenatis rupibus ac sylvis arctatus, magno fragore prolabitur, donec scabrosis
obstaculis, crebrâ eluctatione sese expediens, per campos placidius provolvatur.
Sylvæ simiarum, tygrum, psittacorum, atque aliarum volucrum altrices, nihil
fermè à Paravensibus differunt. In campis olim struthiones, leones, ac variæ ca-
prarum cervorumque species tantum visebantur: sed jam quaquâ latè patet ingens
utrimque tellus herbescit in pascua, per quæ boum equorumque greges incredibili
numero vagantur: diceres quadrupes successisse bipedibus olim numerosissimè
hos campos habitantibus, sed nunc pro immensitate terrarum admodum infrequen-
tibus. Ab Urvaica fluvio Urvaicensis Provincia nuncupata, tam latè in longum,
quàm ipse fluvius protenditur. Ab origine, partim Brasiliam, partim Oceanum
Athlanticum, ab Occidente Paranam, ab Austro Guairaniam, ab Meridie Boni-
aëris ostium respiciens, varias regiones ac Barbarorum linguas complectitur: inter
quas Guaranorum natio, ut numero, sic aptitudine ad politicos Christianosque mo-
res recipiendos, longè aliis antecellit. Hanc Provinciam, sicut ego comperi, pri-
mus omnium Europæorum Ramon, Sebastiani Gavoti Americæ Australis pro Ca-
rolo Cæsare exploratoris missu, anno præteriti sæculi vigesimo-sexto tentavit, qui
liburnicam navim per Urvaicæ ostium iaducens, facto prælio, à Charuis ferocissimis
populis cum plerisque comitibus inhospitaliter trucidatus est. Postmodum, anno
præteriti sæculi quinquagesimo-septimo, ab Martino Irala Prætor centum & viginti
Hispani eo sine missi sunt, ut urbem non procul ab Urvaicæ ostio fundarent. Sed
primo foundationis anno Barbari tot eos incursionibus fatigavere, ut sedem deserere
coacti fuerint. In Paraquariam renavigantibus res accidit funestissima: nam dum
è navi sub meridiem pransuti multi exscendissent, derepentè prærupta ripa, ubi
mensas straverant, dehiscens subsidensque, prandentes secum in flumen traxit,
tanto aquarum tumultu, ut una è navibus susque deque everta non prius quieverit,
quàm summitate mali profundum fluminis pertingeret; nullo è prandentibus emer-
so. Emergens verò navis sceminam per centum aquarum ulnas in profundum latam
relatamque longo post tempore incolumem stitit. Anno deinde currentis sæculi
circiter decimo Ferdinandus Arias Prætor cum aliquot Hispanorum cohortibus ad
Urvaicam quidem penetravit, sed Barbarorum multitudinis famâ deterritus, re-
infectâ, sine gloria pedem retraxit: unde quaque enim terrore latè diffuso se sepictant

*Petrus Ro-
merus alapâ
percutitur.*

**CAPUT
XIII.**

*Urvaicensis
Provinciæ
descriptio
& inventio.*

*Urvaica flu-
vius.*

*De primis
Urvaica re-
pertoriis.*

*Hispani ur-
bem colunt.*

*Submergen-
tur.*